

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
КИРИЛО - МЕТОДИЕВСКИ НАУЧЕН ЦЕНТЪР
CYRILLO - METHODIAN RESEARCH CENTRE
BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

София 1000, п.к. 432, ул. „Московска“ 13, тел. 987 02 61/ BG, Sofia 1000, P.O.B. 432, Moskovska str. 13, tel. (359 2) 987 02 61
e-mail: kmnc@bas.bg ; fax: (359 2) 986 69 62

**КВАЛИФИКАЦИОННА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДОКТОРСКА ПРОГРАМА
БЪЛГАРСКА ЛИТЕРАТУРА (КИРИЛОМЕТОДИЕВИСТИКА)**

Област на висше образование: 2. Хуманитарни науки

Професионално направление: 2. 1. ФИЛОЛОГИЯ

Образователна и научна степен: Доктор

Форми на обучение: Редовна. Задочна. Самостоятелна.

Възникнала в рамките на европейската палеославистика и неразривно свързана с нея, *кирилометодиевистиката* в България вече повече от столетие се оформя, развива и утвърждава като автономна интердисциплинарна и широкоспектърна хуманитарна област, представена най-пълно чрез постиженията на историята и филологията. По силата на научната традиция в началото тя е била свързана предимно с (палео)лингвистиката, като днес тази традиция вече е включила в своите рамки и литературознанието.

Докторската програма „Българска литература“ (Кирилометодиевистика)“ на КМНЦ е утвърдена през годините и дава успешни резултати при подготовката на квалифицирани специалисти. Програмата е базирана на постигнатото до момента в българската филологическа наука и върху общото ни познание за националната ни литература, придобито в рамките на университетското обучение, и надгражда професионални умения в специфичната сфера на кирило-методиевската научна проблематика.

От кандидатите за докторанти се изисква да притежават добро познаване на литературата от епохата на Българското средновековие като част от цялата наша литература (периодизация, обхват, същност, особености, изявени автори и тяхното творчество). Докторската програма на КМНЦ „Българска литература (Кирилометодиевистика)“ има за обект на изучаване българската литература от нейния начален (писмен) период (IX–X в.):

възникването на книжовното дело на светите Кирил и Методий и творбите, посветени на техния живот и дело, част от които се включват в кирило-методиевските паметници от класическия старобългарски период (IX–XI в.); литературните произведения от среднобългарския период (XII–XV в.) и такива от прехода към новобългарския период (XVI–XVIII в.). Краят на Българското средновековие и цялата епоха на Българското Възраждане дават нов прочит на почитанието към светите братя и нов заряд за създаване на литературни произведения за тях. В съвременната наука кирило-методиевската проблематика, от една страна, се разглежда на фона на литературните процеси, протичали във Византийската империя и Средна Европа, а от друга – във възрожденската ни литература (от средата на XVIII в. до Освобождението) и в литературата на новото и най-новото време до наши дни. Така класическият кирило-методиевски канон, който дълго време е център на изследванията по кирилометодиевистика, бива допълнен хронологически и по този начин се разширява и разбирането за самото понятие кирилометодиевистика. Неделима част от широкото разбиране за кирилометодиевистиката са и преводите от гръцки на български език, възникнали от самото начало на писмената ни култура и обновявани многократно в следващите периоди. Те разкриват поле за разнообразни изследвания, които също са взети под внимание в обучението. В подготовката на докторантите този подход се оказва необходим за осветляване на процесите, утвърждаващи Кирило-Методиевото дело и кирило-методиевските традиции като важен аспект на българската националната идентичност.

Докторската програма „Българска литература (Кирилометодиевистика)“ разчита на добре подготвените специалисти филолози, работещи в КМНЦ, които могат да предадат на обучаващите се своя отличен професионален опит, включително и да им представят възможност за добри професионални контакти с центрове и специалисти от страната и чужбина.

ОСНОВНИ ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА „БЪЛГАРСКА ЛИТЕРАТУРА (КИРИЛОМЕТОДИЕВИСТИКА)“

1. Да се изгради у докторантите панорамна представа за средновековната българска литература. Да се открият и анализират литературните епохи, направления и различните етапи в утвърдените времеви рамки.
2. Тази панорамна представа да се превърне в основна база за изясняването на спецификите на кирило-методиевската проблематика.
3. Да се постигне добро познаване на класическия кирило-методиевски канон.

Ясно да се очертае разликата между *кирило-методиевски извори* и *кирило-методиевски традиции* както теоретично, така и в практическите занимания.

5. Да се опознае византийският литературен модел и да се изгради представа за усвояването му в България – главно посредством преводите. Да се изградят практически умения за

работа със средновековните преводни текстове чрез изучаване на техниката им и решенията на различните преводачески школи в България.

6. Да се опознае жанровата и макрожанровата система, характерна за средновековната българска литература. Да се изяснят функциите на тази литература – от разбирането за естетика до функционирането на определени текстове в християнския църковен календар.

7. Да се постигне интердисциплинарен поглед и търсене на естетически синхрон между литературен текст и другите, присъщи за епохата, изкуства. Да се изградят конкретни практически умения за анализ и доказателство на определени теоретични постановки.

8. Работа с изворов материал. Способности за работа с кирилски български ръкописи в оригинал, описание на ръкописни текстове. Изграждане на навици за текстологическа работа.

Получаване на базисни познания по класическите езици (старогръцки, латински и старобългарски) или надграждане и повишаване на вече получени в предходен етап езиковите умения с тях.

10. Запознаване с помощните дисциплини като палеография, кодикология, филигранология и др., свързани с изграждането на специализирани практически умения в работата с книгата като средновековен феномен.

11. Изграждане на навици за работа с архивни документи, умения за създаване на библиотечни колекции и тяхното описание.

Изграждане на теоретични и практически умения в областта на събиране, класифициране и съхранение на кирило-методиевската библиография.

. Постигане на баланс между изграждане на теоретични умения и умения в областта на литературната история. Способност за описване на историческите етапи в кирилометодиевистиката; ясна представа за научните, образователните и архивните текстове.

КАЧЕСТВА И КОМПЕТЕНЦИИ, ПРИДОБИТИ ОТ ЗАВЪРШИЛИТЕ ДОКТОРАНТИ

Докторската програма „Българска литература“ (Кирилометодиевистика)“ на КМНЦ има за цел да изгради у докторантите следните качества и компетенции:

1. Системни навици за научна работа: способност за проучване на конкретен изследователски проблем; изчерпателно събиране и класифициране на необходимите източници; умения за изграждане на самостоятелна концепция; умения за конструиране на самостоятелен научен текст (от научно съобщение, преглед и рецензия до статия, студия и монография).

. Умения за работа със славянски средновековни ръкописи.

3. Добро познаване на балканските култури и литератури. Умения за съпоставителен анализ на българската литература със сходните балкански литератури.

4. Компетенции и умения в популяризирането на Кирило-Методиевото дело и кирило-методиевските традиции в България и в чужбина (книги, изложби, културни маршрути).

Усвояване на дидактически умения и предаване на получените знания в различните нива на обучение (средно училище, университет, академични обучителни курсове).

. Умения за редакторска и издателска работа в подготовката за печат на специализирана средновековна литература (издаване на средновековни произведения – критически и дипломатически издания; преводи; научна литература).

Докторската програма има за цел да създаде специалисти с конкретни филологически компетенции, които същевременно са овладели интердисциплинарния научен подход, позволяващ им и по-широка обществена реализация.

РЕАЛИЗАЦИЯ НА ДОКТОРАНТИТЕ

Придобилите образователната и научна степен „доктор“ по специалността „Българска литература (Кирилометодиевистика)“ могат да продължат професионалното си развитие като:

- изследователи в научни институти и изследователски центрове (към университети или самостоятелни) в областта на българската литература, както и в областта на теория и история на литературата;
- преподаватели в университети и други висши учебни заведения;
- специалисти и експерти за нуждите на държавни, общински или международни институции и организации;
- ръководители или консултанти на проекти с образователна насоченост.

Информацията, която Кариерният център системно обнародва на страницата на ЦО на БАН, се взема предвид при годишното обновяване на докторските програми (<http://edu.bas.bg/career-centre.html>)